

ISSN 2409-1359

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Одеська політехніка»
Інститут гуманітарних наук
Кафедра психології та соціальної роботи

Співорганізатори:

Гуманітарно-економічна академія в Лодзі (Польща)

Південно-Українське відділення Соціологічної асоціації України

Головне управління праці та соціального захисту населення
Одеської обласної державної адміністрації

Громадська організація «Асоціація професійних Консультантів і
Супервізорів»

**МАТЕРІАЛИ
ДЕВ'ЯТНАДЦЯТОЇ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«АКТУАЛЬНІ ДОСЛІДЖЕННЯ В СОЦІАЛЬНІЙ
СФЕРІ»**

17 ТРАВНЯ 2022 РОКУ

Одеса
2022

УДК 316.472+159.923](058)
А43

Редакційна колегія:

Головний редактор: Корнещук В. В., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри психології та соціальної роботи Національного університету «Одеська політехніка»

Члени редакційної колегії:

Климанська Л. Д., доктор політичних наук, професор кафедри соціології та соціальної роботи Національного університету «Львівська політехніка»

Колот С. О., кандидат психологічних наук, доцент, директор інституту гуманітарних наук Національного університету «Одеська політехніка»

Пивоварчик І. М., кандидат психологічних наук, доцент, завідувач кафедри методики викладання та змісту освіти КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»

Пупцев А. Є., кандидат педагогічних наук, доцент, професор Департаменту гуманітарних наук і мистецтв Європейського гуманітарного університету (Вільнюс, Литва)

Романовська Л. І., доктор педагогічних наук, професор кафедри соціальної роботи і соціальної педагогіки Хмельницького національного університету

Тодорцева Ю. В., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри психології та соціальної роботи Національного університету «Одеська політехніка»

Федірчик Т. Д., доктор педагогічних наук, професор, декан факультету педагогіки, психології та соціальної роботи Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

Рецензенти:

Кравченко О. О., доктор педагогічних наук, професор, декан факультету соціальної та психологічної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

Онищук В. М., доктор соціологічних наук, професор, завідувач кафедри соціології Одеського національного університету ім. І. І. Мечникова

А43 Актуальні дослідження в соціальній сфері : матеріали вісімнадцятої міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 17 травня 2022 р.) / гол. ред. В. В. Корнещук. – Одеса: ФОП Бондаренко М. О., 2022. – 195 с.

У збірнику опубліковані матеріали українських та зарубіжних авторів, які висвітлюють проблеми психології, соціальної роботи, кадрового менеджменту та професійної підготовки фахівців.

УДК 316.472+159.923](058)

© Національний університет «Одеська політехніка»,
кафедра психології та соціальної роботи, 2022 р.

СУЧАСНА ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ CONTEMPORARY THEORY AND PRACTICE OF SOCIAL WORK

Лехолетова М. М. (Київ, Україна)

ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА З ВІЛ-ІНФІКОВАНИМИ ДІТЬМИ ТА ЇХНІМИ СІМ'ЯМИ

Висвітлено питання необхідності надання соціальної підтримки ВІЛ-інфікованих дітей та їхніх сімей, з метою подолання негативного впливу зовнішнього оточення та наслідків такого впливу. Окреслено ефективні форми роботи соціального працівника з сім'ями, яких торкнулась проблема ВІЛ.

Lekholetova M. (Kyiv, Ukraine)

PECULIARITIES OF THE SOCIAL WORKER'S WORK WITH HIV-INFECTED CHILDREN AND THEIR FAMILIES

The issue of the need to provide social support to HIV-infected children and their families in order to overcome the negative impact of the external environment and the consequences of such impact is highlighted. Effective forms of work of a social worker with families affected by HIV are outlined.

За даними Центру громадського здоров'я МОЗ України, станом на жовтень 2021 року в Україні офіційно було зареєстровано 945 нових випадків ВІЛ-інфекції, а у лютому 2022 року – 820 нових випадків. Зважаючи на це, протидія епідемії ВІЛ/СНІДу в Україні є одним із пріоритетних завдань держави, вирішення якого покладається на мережу державних та недержавних організацій. Серед яких: Центри медико-соціальної допомоги дітям та молоді «Клініка, дружня до молоді», Центри для ВІЛ-інфікованих дітей та молоді, Центри соціальних служб, Всеукраїнська благодійна організація «Всеукраїнська мережа людей, які живуть з ВІЛ», національні лінії телефону довіри з проблем ВІЛ/СНІДу. Завданням цих установ є організація ефективної соціальної роботи з сім'ями, яких торкнулась проблема ВІЛ/СНІДу.

Дослідження проблем ВІЛ-інфікованих дітей та їхніх сімей знаходиться у колі наукових інтересів багатьох вітчизняних науковців (Н. Булига, І. Демченко, Т. Журавель, В. Лютий, Т. Лях, В. Петрович, С. Сапіга, Л. Скокова, Т. Спіріна та ін.). Зокрема, зосереджена увага на тому, що від надання ефективної соціально-педагогічної підтримки особам і сім'ям, які живуть з ВІЛ залежить усвідомлення та прийняття ними свого статусу, сформованість прихильності до лікування, попередження й подолання саможигматизації, готовність вирішувати різні життєві проблеми, долати складнощі тощо (Т. Лях, Т. Журавель); робота фахівців соціальної сфери (ФСР) з людьми, що живуть з ВІЛ повинна бути направлена на допомогу їм

подолати внутрішню стигму, що сформувалась під впливом негативної медійної комунікації щодо ВІЛ-інфекції, міжособистісних конфліктів, упередженого ставлення зовнішнього оточення (Н. Булига, І. Демченко, Л. Скокова).

Розкриваючи у своїх дослідженнях питання профілактики ВІЛ-інфекції та соціально-небезпечних явищ серед дорослих, науковці В. Лютий та В. Петрович зазначають, що багато дорослих осіб, які виховують ВІЛ-інфікованих дітей та підлітків, не мають достатньо знань та уявлень щодо ВІЛ, а багато з них притримуються ірраціональних поглядів та переконань, що можуть спричинити ризиковану поведінку дітей підліткового віку [1]. Як наслідок, діти, у своєму вже дорослому житті, наслідують настанови та переконання батьків, у тому числі рішення щодо відмови від антиретровірусної терапії.

Науковець С. Сапіга, у своєму дослідженні, виокремлює фактори впливу на формування прихильності до прийому антиретровірусної терапії ВІЛ-інфікованих підлітків. Серед них: раннє інформування дітей про їхній статус; врахування вікових особливостей під час розкриття ВІЛ-статусу дитини; збільшення кількості груп «рівний – рівному», коли ВІЛ-позитивна молодь, у яких сформована стійка прихильність до антиретровірусної терапії, надихає інших своїм прикладом); посилення соціальної та психологічної підтримки; підтримка і консультування батьків ВІЛ-інфікованих підлітків, їх соціальний супровід на всіх рівнях; сприятливе та довірливе соціальне оточення; профілактика ризикованої поведінки серед ВІЛ-інфікованих підлітків; протидія стигматизації, внутрішньої стигми та дискримінації; роз'яснювальна робота з підлітком щодо ефективності лікування [2, с. 72]. Працюючи з сім'єю, яку торкнулась проблема ВІЛ, соціальному працівнику потрібно бути обізнаними щодо психологічних аспектів сприйняття людиною свого ВІЛ-статусу. Це допоможе ефективно реагувати на потреби конкретної сім'ї.

Для ефективної роботи соціального працівника, який надає соціальну підтримку, важливо враховувати кризові стадії, які проходить сім'я у процесі догляду за ВІЛ-позитивними дітьми. Зокрема, перша стадія кризи настає, коли батькам повідомляють про невідповідну можливість наявності у дитини ВІЛ-інфекції; друга, коли діагноз підтверджується; третя стадія співпадає з першими ознаками опортуністичних інфекцій у дитини; четверта стадія пов'язана з прогресуванням захворювання у дитини та розвитком четвертої клінічної стадії ВІЛ-інфекції [3]. На всіх стадіях кризи кожна сім'я, яка зіштовхнулась з проблемою ВІЛ, потребує медичної, психологічної та соціально-педагогічної підтримки. Оскільки, соціальний працівник є одним із тих фахівців, який працює в контексті розкриття ВІЛ-позитивного статусу дитині, тому необхідно налагоджувати тісну співпрацю з членами сім'ї дитини (батьками, опікунами).

В соціальній роботі, зокрема в роботі з сім'ями, яких торкнулась проблема ВІЛ, є широкий спектр форм роботи. Зокрема, бесіди, інформаційні заняття, індивідуальні консультації, телефонні консультації (нагадування),

групові чи сімейні консультації, тренінгові заняття. Також, ефективною формою допомоги сім'ї на етапі кризи, є відвідування груп самопомоги, де члени родин долають психологічні бар'єри, вчаться озвучувати свої проблеми, знаходять підтримку, надають її іншим сім'ям.

Для встановлення партнерських, довірливих відносин соціального працівника з сім'єю, яка виховує ВІЛ-інфіковану дитину, важливо щоб члени сім'ї відчували його підтримку. Це можливо за рахунок забезпечення конфіденційності, спостереження за дитиною навіть після розкриття ВІЛ-позитивного статусу, консультування батьків щодо наслідків нехтування потребами дитини, соціально-педагогічної підтримки сім'ї.

ЛІТЕРАТУРА // REFERENCES

1. Лютий В., Петрович В. Профілактика ВІЛ та соціально-небезпечних явищ серед дорослих: досвід «Програми 15». Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Серія: Педагогічні науки. 2019. No 2(386). С. 91–103. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/27894/>

2. Сапіга С. Фактори впливу на формування прихильності до антиретровірусної терапії в підлітків, що живуть із ВІЛ. *Ввічливість. Humanitas*. 2021. 5. С. 68–74, doi: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2021.5.10>

3. Liakh T., Spirina T., Aliksieienko T. RECOMMENDATIONS ON SOCIAL SUPPORT TO FAMILIES AFFECTED BY HIV/AIDS. Proceedings of the International Scientifical Conference. Volume 4, May 22-23, 2020. 279–289, doi: <https://doi.org/10.17770/sie2020vol4.4944>

Катеринич А. А. (Київ, Україна)

ПЕРЕВАГИ ЗАЛУЧЕННЯ ЗАСОБІВ МИСТЕЦТВА ДО СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З ЛЮДЬМИ З ІНВАЛІДНІСТЮ

У тезах висвітлено особливості використання вербальних та невербальних засобів мистецтва з метою соціальної інтеграції осіб з інвалідністю. Обґрунтовано переваги їх використання в соціальній роботі.

Katerynych A. (Kyiv, Ukraine)

ADVANTAGES OF ATTRACTING ART ON SOCIAL WORK WITH PERSONS WITH DISABILITIES

The theses highlight the advantages of using verbal and nonverbal means of art as a means of social integration for people with disabilities. The benefits of their application in social work have been proven.

Основним завданням суспільства є забезпечення можливостей до розвитку для всіх людей і з специфічними і з нормотиповими можливостями.

Участь у соціальному житті та здійснення культурної діяльності виступає важливим адаптивних фактором у формуванні позитивної самооцінки, самореалізації, а також, розвитку комунікативних навичок.